

VLADIMÍR MARKO:**Argumenty a klimatické zmeny**

Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave 2022, 129 s.

Problematika klimatickej zmeny, jej príčiny, prejavy, dopady na spoločnosť, už niekoľko desaťročí priťahuje pozornosť nielen klimatológov, ekológov, geofyzikov a iných vedcov, ale aj širokej verejnosti. Problém, spočiatku čisto vedecký, sa postupne konvertoval na politicko-ideologický problém s ekonomickými, ekologickými a sociálnymi aspektmi. Jeho komplexnosť predstavuje skutočnú výzvu pre spoločnosť v planetárnom rozmere, čo však neznamená, že máme podliehať apokalyptickým víziám, rozličným pseudoprotblémom a akceptovať ideológiu, ktorá ma ambíciu stať sa novým náboženstvom.

Je fakt, že v kontexte danej problematiky sa vyrojilo množstvo samozvaných odborníkov na pseudoprotblémy, ktorých vlastnou profesiou je hlavne teológia a zastúpenie majú aj experti na pseudofilozofiu; namiesto vecnej polemiky a platnej argumentácie sa vygenerovalo množstvo verbálnych polemík bez adekvátnej podpory a empirickej evidencie, bez jasnej demarkačnej čiary medzi empirickou a ideologickou dimenziou problematiky klimatickej zmeny. Takýto vecný, skeptický a triezvy prístup nenahradí žiadne adorovanie Bruna Latoura a odriekanie mantry podobných autorov v domácom kontexte, čo je príznačné pre ideologický postoj, ktorý je však, podľa môjho názoru, celkom nevedecký. Vlastne to v konečnom dôsledku úspešne bráni racionálnej diskusii nielen vedcov, ale aj politikov a verejnosti vôbec, nielen na národnoštátnej úrovni. Samozrejme, okrem rozličných pseudonáboženských a ideologických bojovníkov sa sformovala tzv. environmentálna filozofia, ktorá sa etablovala aj v domácom kontexte.

V tomto smere možno monografiu Vladimíra Marka *Argumenty a klimatické zmeny* len uvítať ako aktuálny, zasvätený, odideologizovaný pohľad logika a metodológa, s úsilím ponúknuť rekonštrukciu argumentácie v intencii stratégie *problem solving* (procedurálneho riešenia problému). Treba poznamenať, že autorovi sa zámer vydaril a dokonale ho naplnil bez toho, aby skĺzol do simplifikácií a zbytočných digresii. Kniha jednak ponúka prehľad historického vývoja diskusie, jednak na konkrétnom empirickom materiáli exemplifikuje aplikáciu stratégie *problem solving*.

Monografia Vladimíra Marka predstavuje naozaj cenný príspevok k vecnému rozboru a serióznej analýze klimatickej zmeny, globálneho otepľovania, ozónovej diery a iných, z pozície logika, ktorý na konkrétnom empirickom materiáli analyzuje problematiku so zreteľom na uplatnenie stratégie procedurálneho riešenia problému na argumentáciu, ktorá sa používa pri navrhovaní riešenia daných problémov. Osobitne treba privítať, že autor sa vyhol technickejším nástrojom argumentácie z pozície logiky bez toho, aby sa oslabil vecný zámer a úroveň výkladu. Tento aspekt sprístupňuje problematiku monografii širšej verejnosti, nielen akademickému okruhu, ktorý má navyše osvojenú elementárnu logiku a argumentačné stratégie.

Monografia sa člení okrem úvodu, záveru na štyri kapitoly: *Krátky spätný pohľad* (s. 7 – 31); *CO₂ a iné skleníkové plyny – vznik problému, formovanie hypotézy a snaha o evidenciu* (s. 32 – 58); *Upozornenie na problém* (s. 59 – 71); *Nedostatky plánu riešenia – poučenia a ďalšie/nové (pod)problémové úseky* (s. 72 – 108). Každá kapitola je veľmi podrobne štruktúrovaná podľa tematizovaných problémov. Čitateľ sa dozvie o géneze problematiky, jej protagonistoch, o kontroverziách okolo CFC (chlórfluórované uhlíkovodíky a zlúčeniny, používané v chladničkách a podobne) a CO₂, polemikách o antropogénnom pôvode otepľovania, o skepticizme, alarmizme, *alertizme*, *denializme* (s. 44 – 48), o postupe a peripetiách od vedy k účinnému konaniu, o plánoch na riešenia, ich nedostatkoch (Kjótsky protokol a Parížska dohoda), o absencii vedcov pri navrhnutých klimatických režimoch, o nedostatkoch inštitúcií v situácii, keď absentuje medzinárodný rámec s legislatívnymi nástrojmi a účinným mechanizmom vynútenia riešenia, o globálnej spravodlivosti atď. Monografia je priam nabitá informáciami a môže slúžiť, okrem iného, aj ako solídny zdroj poznatkov o problematike klimatickej zmeny. Možno len súhlasiť s Markovým tvrdením, že: „[...] sa problém alebo problémová prekážka v pokuse o riešenie globálneho otepľovania naďalej prehľbuje bez veľkej ochoty zúčastnených sústrediť sa práve na tie doteraz stanovené *predpoklady*, na základe ktorých by sme sa k cieľu mali dostať, ale pre ktoré sme od cieľa čoraz ďalej, a analyzovať ich“ (s. 111).

Celá problematika sa tematizuje na pozadí rozsiahlej odbornej literatúry, ale nájdeme aj texty z politickej filozofie, medzinárodného práva, vedecké state, rozličné výskumné správy, aj novinové články. Marko dokázal syntetizovať a precízne analyticky spracovať rozličné úrovne a aspekty problematiky, a ponúka jej ucelený obraz.

Kompozícia a architektúra práce je premyslená, problémy sú dobre rozvrhnuté, logicky na seba nadväzujú. Aj čitateľ, ktorý nemá poznatky z teórie argumentácie a neorientuje sa v logike, porozumie problematike a jej interpretácii, pričom sa využíva Toulminov model argumentácie (schéma na s. 13).

Jazyk, ktorý autor zvolil, je primeraný, nie je zaťažovaný technickou terminológiou, ktorá by čitateľa pravdepodobne odradila. Markov štýl je jasný, prehľadný bez toho, aby rezignoval na odbornosť.

Monografia je pozoruhodným príspevkom, ktorý ilustruje, že aj o zideologizovanej aktuálnej téme možno uvažovať odborne, vecne na podklade empirickej vedeckej evidencie a hodnotiť diskusie nástrojmi z metodológie procedurálneho riešenia problému. Knihu možno odporúčať všetkým, ktorí sa zaujímajú o otázky klimatickej zmeny a jej dopady, neholdujú bombastickým sloganom a sú schopní pristupovať k problémom *sine ira et studio*.

Tatiana Sedová

Recenzia je súčasťou riešenia projektu VEGA č. 2/0049/20: *K idei ľudských práv: filozofická perspektíva – koncepty, problémy a protiklady*.

Tatiana Sedová
Filozofický ústav SAV, v. v. i.
Oddelenie výskumu normativity a ľudských práv
Klemensova 19
811 09 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: filotana@savba.sk
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1888-9592>